

ФЕНОМЕН НЕВИЗНАЧЕНОСТІ. ЙОГО ПРОЯВИ ТА ЗНАЧЕННЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

А. В. Василич

М. В. Василич

Вінницький національний технічний університет

***Анотація.** У роботі досліджується феномен невизначеності, його природа та прояви в різних сферах людського життя, зокрема в науці, політиці, економіці та повсякденній діяльності. Розглянуто вплив невизначеності на прийняття рішень, психологічні та філософські аспекти, а також сучасні виклики, зокрема в контексті глобалізації, технологічного розвитку та екологічної кризи. Особливу увагу приділено стратегіям подолання невизначеності через адаптацію, аналіз інформації та співпрацю.*

Ключові слова: невизначеність, ризик, прийняття рішень, наука, економіка, політика, психологія, адаптація, глобалізація, стратегії подолання.

***Abstract.** The work examines the phenomenon of uncertainty, its nature and manifestations in various spheres of human life, in particular in science, politics, economy and everyday activities. The influence of uncertainty on decision-making, psychological and philosophical aspects, as well as modern challenges, in particular in the context of globalization, technological development and environmental crisis, are considered. Particular attention is paid to strategies for overcoming uncertainty through adaptation, information analysis, and cooperation.*

Keywords: uncertainty, risk, decision-making, science, economics, politics, psychology, adaptation, globalization, coping strategies.

Вступ

Феномен невизначеності є однією з найбільш фундаментальних характеристик людського досвіду та взаємодії з навколишнім світом. Це поняття охоплює широкий спектр явищ, починаючи від непередбачуваності природних катаклізмів і закінчуючи складністю прогнозування соціальних, політичних та економічних подій. В умовах сучасного світу, який стає дедалі більш глобалізованим, динамічним і технологічно складним, невизначеність набуває особливої ваги. У цьому дослідженні розглянемо феномен невизначеності, його прояви та значення в різних аспектах людського

життя.

Результати дослідження

Невизначеність — це стан, при якому інформація або знання про майбутні події, результати або умови є неповними або відсутніми. Вона може бути наслідком об'єктивних факторів, таких як нестача інформації чи обмеженість спостерігається, або ж суб'єктивних — пов'язаних з інтерпретацією цієї інформації.

Основні характеристики невизначеності:

- Непередбачуваність : неможливість точно передбачити майбутні події або результати через складність або випадковість процесів.
- Ризик : ймовірність негативного або несприятливого результату в умовах невизначеності.
- Невизначені знання : обмеженість або неоднозначність інформації, яка впливає на прийняття рішення.

Поняття невизначеності у науці має особливе значення інформації, після наукової теорії та моделі часто будуються на неповній або близькій. відповідно, у фізиці квантової механіки відомо про свою невизначеність на мікроскопічному рівні. Принцип невизначеності Гайзенберга стверджує, що неможливо одночасно точно виміряти положення та імпульс частинки. Це означає, що в основі створення лежить вся фундаментальна непередбачуваність.

У метеорології невизначеність також є значущим фактором, оскільки точне передбачення погоди залежить від величезної кількості змінених, багато з яких важко або неможливо врахувати на 100%. Ця невизначеність підсилюється кліматичними змінами, що впливають на екстремальні погодні явища, створюючи нові виклики для прогнозування.

Соціальні процеси також характеризуються високим рівнем невизначеності. У політиці, наприклад, часто виникає ситуація, коли рішення політичних лідерів і результати їхніх дій не можуть бути точно передбачені через вплив багатьох змінених: економічних, культурних, історичних, а також динамічних змін у настроях населення.

У економіці невизначеність є основою для аналізу ризиків і прогнозування ринкових коливань. Фінансові кризи, такі як криза 2008 року, демонструють, значною мірою складно передбачити наслідки дій на глобальних ринках. Теорія "чорного лебедя" Насіма Талеба підкреслює, що непередбачувані події великої значущості можуть різко змінити хід історії та економічного розвитку.

В повсякденному житті кожна людина стикається з невизначеністю у прийнятих рішеннях. Це може стосуватися вибору професії, рішення про об'єднання, фінансових вкладень або навіть дрібних щоденних рішень. Людська психологія реагує на невизначеність різними способами, зокрема через стрес, тривожність або, навпаки, сильну обережність.

Сучасний світ стає дедалі непередбачуваним через швидкий розвиток технологій, зміни клімату, глобальні політичні й економічні кризи. Феномен глобальної невизначеності стосується майже кожної сфери життя:

- Технологічний прогрес: розробка штучного інтелекту, автоматизація та роботизація створюють нові виклики для працевлаштування і соціальної стабільності, водночас пропонуючи можливості для прогресу.
- Глобальна екологічна криза: зміни клімату та екологічні катастрофи посилюють ризики, створюючи ситуацію, коли точне передбачення наслідків стає неможливим.
- Пандемії: пандемія COVID-19 показала, що важливо бути готовим до ситуацій повної невизначеності, що впливають на всі аспекти життя суспільства.

Попри те, що невизначеність є невід'ємною частиною нашого життя, існують ефективні стратегії для її подолання. Однією з таких є аналіз інформації, що дозволяє мінімізувати ризики, спираючись на найкращі доступні дані. Також ключовою є співпраця і колективне мислення, коли різні точки зору допомагають приймати зважені рішення у складних умовах. Ці підходи дозволяють не тільки управляти невизначеністю, але й перетворювати її на можливість для зростання та розвитку.

Висновки

Феномен невизначеності є невід'ємною частиною сучасного світу, яка впливає на всі аспекти людського життя — від науки до повсякденних рішень. Вона використовує породу як виклики, так і можливості, оскільки потребує адаптивності, інновацій і здатності приймати рішення в умовах неповної інформації. Розуміння і толерантність до невизначеності залишаються ключовими компетенціями в сучасному мінливому світі, які стають дедалі складнішими і непередбачуванішими.

Література

1. Талеб, Н. Н. (2018). Чорний лебідь. Про (не)ймовірне у реальному житті. Київ: Наш Формат.. URL: <https://nashformat.ua> (дата звернення: 27.09.2024).
2. Український психологічний ХАБ. Ефект невизначеності: як уникаємо варіантів дій, коли не маємо необхідної інформації | Український психологічний ХАБ | ПСИХОЛОГ. ПСИХОЛОГ. URL: <https://www.psykholoh.com/post/ефект-невизначеності-як-уникаємо-варіантів-дій-коли-не-маємо-необхідної-інформації> (дата звернення: 27.09.2024).
3. Лоуренс, П. (2017). Невизначеність: Як приймати рішення в умовах нестабільності. Харків: Віват. URL: <https://vivat-book.com.ua> (дата звернення: 27.09.2024).